

Mageløs

MAKRO

Af Morten Hilmer

Netop nu står mange blomster i fuldt flor, og dyrene myldrer frem i naturen. Takket være moderne funktioner i kameraet som fx live view **ER DET BLEVET LETTERE AT LÆGGE SKARPHEDEN PRÆCIST**, så du kan blive klar til sommerens makrofotografering.

Makrofotografering åbner døren for en helt anden verden af motiver, end man er vant til, for med det rigtige udstyr kommer man utrolig tæt på og arbejder med yderst lav dybdeskarphed. Det giver fantastiske muligheder for at arbejde kreativt med motiv og baggrund, og her får man god hjælp til at stille skarpt ved at bruge funktionen live view.

Netop den lille dybdeskarphed er et af de kreative værktøjer, når man laver makrobilleder, men det kan også være en begrænsning eller i hvert fald en udfordring, da det i nogle situationer bliver meget vanskeligt at få hele motivet skarpt. Der er flere ting, som har indflydelse på dybdeskarpheden, og ved at huske at bruge dem får man bedre kontrol.

Det første er blændetallet. Jo større blændeværdi, jo større dybdeskarphed. Den anden er brænd-

vidden. Jo større brændvidde, jo mindre dybdeskarphed – vel at mærke, hvis både den fotograferende og motivets placering er uændret. Den tredje er afstanden mellem fotograf og motiv. Jo tættere på man kommer, jo mindre dybdeskarphed. Der er altså flere ting, som har betydning for dybdeskarpheden, og ved at kombinere dem, kan man forstærke eller mindske effekten. Ønsker man en lille dybdeskarphed på et foto af en flue, vælger man en makrooptik med stor brændvidde. Nu kan man holde sig på afstand, så fluen ikke så let flyver sin vej. Derefter indstiller man kameraet til F4.0 og går så tæt på, som objektivets nærgrænse tillader.

Brug fokusplanet

Vil man gerne have hele motivet skarpt, men stadig bevare en sløret baggrund, gælder det om at pla-

cere sig, således at motivet ligger i fokusplanet. Fotograferer man eksempelvis en sommerfugl forfra, vil bagkroppen blive uskarp, hvis man stiller skarpt på hovedet. Hvis man derimod flytter kameraet, så de udfoldede vinger er parallelle med objektivets frontlinse, vil de ligge i skarphedsplanet. Det er sjovt at eksperimentere med i praksis, når man ligger på maven ude i naturen, så det gælder bare om at få pakket fototasken med makroudstyret og komme ud og knipse løs.

Her giver vi dig gode tips til korrekt eksponering, god komposition, brug af flash og effektiv fokusering. Du får også en række andre redskaber til makrofotografering som fx en gennemgang af, hvordan du bruger live view på netop din spejlreflekstype, hvordan du undgår rystelser, og hvordan du også kan lave makro uden et makroobjektiv. ■

► *Når man fokuserer manuelt via søgeren, vil en lysstærk optik på F2.8, gøre motivet tilpas tydeligt.*

Ekstraudstyr

FJERNUDLØSER

En trådløs fjernudløser er et godt hjælpemiddel, når man tager makrofotos af stillestående motiver. Én fordel er, at du ikke kommer til at ryste kameraet, men det kan

også klares ved at bruge selvudløser. En anden fordel er, at du kan stå bag ved eller ved siden af motivet med flash eller reflektor og udløse derfra. En trådudløser er ikke optimal, da du er begrænset af kablet. Hähnel's Combi TF Remote Control & Flash Trigger koster 450 kroner, og den udløser også flashen trådløst fra kameraet.

MELLEMRINGE

Mellemringer er uudværlige for makrofotografen, og især hvis du ikke ejer et makroobjektiv. En mellemrings kan nemlig lave dit almindelige objektiv om til et makroobjektiv, fordi

det mindsker din fokusafstand. Du kan sætte en mellemrings på alle objektiver og fokusere tættere på end normalt. Mellemringer fås til en fornuftig pris, og man kan fx købe et uoriginalt sæt med tre ringe fra Kenko til 1399 kroner. I forhold til autofokus skal man kontrollere kompatibiliteten med det enkelte kamera og objektiv, da det varierer.

Komposition

5 TIPS

Det er en god idé at gå ned i knæ for at opnå en flot ensartet baggrund, når man fotograferer små dyr som denne natsværmer, der sidder på et kornaks. Her får du flere tips.

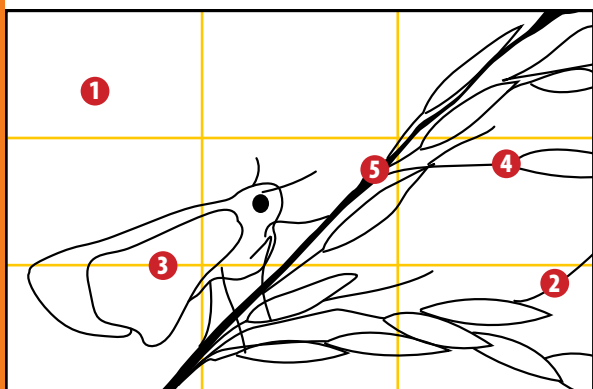
1 BAGGRUNDEN: Den baggrund, man vælger, betyder meget for billedet, og den kan nemt virke forstyrrende, hvis ikke den er med til at understøtte billedets udtryk. Det er også vigtigt at finde et motiv, hvor man kan opnå god afstand til baggrunden, så man sikrer, at den bliver rigtigt sløret.

2 HOLD FOKUS: Ofte ser man et godt billede blive lidt ødelagt af, at der stikker en gren eller et græsstrå ind fra den ene side, og det kan trække fokus væk fra det centrale motiv. Det er altid en god idé at kaste et sidste blik langs billedets sider og eventuelt justere udsnittet, før man trykker på udløserknappen.

3 MOTIVET VÆK FRA MIDTEN: Motivet gør sig sjældent bedst lige i midten af billedet. Det fungerer som regel godt at placere det i den øverste eller nederste tredjedel alt efter, hvordan linjerne i billedet løber. En plante kan fx starte i bunden af billedet, hvor sommerfuglen sidder, og ende i den øverste tredjedel.

4 BRUG SKARPHEDEN: Helt enkelt kan man sige, at alt, hvad der ikke forstærker billedets udtryk, skal fjernes. Det er en god idé at flytte sig i forhold til motivet, så der kommer færrest mulige grene og blade i skarphedsplanet. Man kan også bruge de uskarpe elementer til at skabe lidt spænding i baggrunden.

5 GEOMETRI I BILLEDET: Øjet kan godt lide genkendelse, så hvis man kan komponere billedet, så der opstår cirkler, trekanter, diagonaler eller s-kurver, er det næsten altid virkningsfuldt og også en god øvelse. Der er en figur i billedet her, men man kan også komponere sit motiv efter et mønster i naturen.

◀ Her er komponeret efter reglen om tredjedele, så det lille dyr er placeret, hvor linjerne mødes.

STYR FLASHEN TRÅDLØST

Med en smart lille trådløs anordning som fx Hähnel's Combi TF Remote Control & Flash Trigger har man mulighed for at betjene flashen manuelt.

Her er det spejlflekskameraet, som styrer flashen suverænt. Og det smarte er her, at man kan skrue op og ned for flashens lys direkte fra kameraets menu.

Her får du flotte makrobilleder

RANDERS REGNSKOV Her er en tropisk zoologisk have med planter og insekter, og der kommer naturligt lys ind gennem det mattede glastag.

HOLSTENSHUUS PARK Parken hører til Holstenshuus gods, der ligger nær Faaborg på Fyn. Her finder man masser af små dyr og blomster.

AMAGER FÆLLED Byder på gode motiver for makrofotografen, og da området er stort, kan man få masser af tid til at gå i jagten på de små motiver.

HOLMEGÅRDS MOSE Er et fredet moseområde på Sydsjælland med planter og insekter. Der er til tider også et rigt fugleliv, så husk at tage telen med.

URSKOVEN I ROLD SKOV Her får væltede træer lov til at rådne i skovbunden, og planter, buske og dyr får lov til at passe sig selv.

Teknikken bag billedet

- Her er kameraet indstillet til manuel fokus, og der er stillet skarpt på blomsten via søgeren.
- Billedet er optaget i modlys, hvilket man kan se på haloerne omkring de grønne blade i midten.
- For at undgå en rodet baggrund er det en god idé at placere et stykke pap bag motivet.
- Her er komponeret, så man blot ser en halv blomst, hvilket giver en dynamisk effekt i billedet.

◀ Med et makroobjektiv på 150 mm kan man holde en god afstand til motiverne.

© Shutterstock.com/finovbeev-Vitaly

Stil skarpt med live view

En af de største tekniske udfordringer, når man tager makrofotos, er at lægge skarpheden korrekt. Men ved hjælp af live view kan man fokusere meget præcist. For at få det optimale fokus indstiller man sit spejlreflekskamera til manuel fokus og zoomer med live view. Når fokus er indstillet, aktiverer man funktionen live view ved at trykke på live view-knappen, som man finder på bagsiden af kameraet.

CANON

Aktivér live view. Tryk på knappen med forstørrelsesglasset, som oftest er placeret øverst i højre hjørne af kameraet. Første tryk forstørret fem gange, andet tryk ti gange, mens tredje tryk viser hele billedet.

NIKON

Aktivér live view, og indstil til stativ. Tryk på knappen med forstørrelsesglasset, som oftest er placeret til venstre for displayet til forhåndsvisning, og drej på et af kameraets kommandohjul. Nu zoomer du ind.

OLYMPUS

Når du har aktiveret live view, kan du trykke på OK-knappen for at zoome ind ti gange. Du kan nu flytte den lille firkant rundt på selve lcd-skærmen for at finde lige netop det sted, du ønsker at fokusere på.

PENTAX

Tryk på LV-knappen. For at zoome trykker du på info-knappen for at få to gange zoom. Når du har aktiveret zoomfunktionen, vil indstillingshjulet styre zoomen, og ved at dreje på den kan du komme tæt på og fokusere.

SONY

Sonys nye modeller har ikke optisk søger, og live view er derfor altid aktiveret. Her zoomer du ved at trykke på det lille vindue med en pil i hvert hjørne. Trykker du igen, zoomer du mere. Se også effekten i søgeren.

Teknikken bag billedet

- Bredtægen er skudt på en overskyet dag, hvilket er med til at sikre farvemætheden og opnå den rette kontrast og tydelige detaljer.
- Kompositionen er en diagonal fra nederste højre hjørne og op mod øverste venstre. Man kan følge diagonalen langs dyrets højre følehorn.
- Her er eksponeret manuelt. En græsplæne reflekterer samme mængde lys som et 18 procents gråkort, som lysmåleren er kalibreret efter.
- Der er brugt live view for at kunne zoome helt ind på tægens øje, og skarpheden er lagt ved hjælp af manuel fokusering.
- ▲ Den lille bredtæge falder perfekt i med den grønne baggrund. Kun det røde øje og de to antenner afslører dens tilstedeværelse.

Sådan bruger du lyset

Vil man se, hvordan dybdeskarpheden bliver, bruger man nedblændingsknappen, så blænden tvinges til at lukke. Hvis man vil have fuld dybdeskarphed i sine billeder, er det nødvendigt med høje blændetal, som fx

F22. En så høj værdi kræver meget lys, og her kan man med fordel bruge en ringflash til at oplyse motivet ordentligt.

En ringflash laver ikke skygger, da lyset kommer fra alle sider på en gang. Til at begynde med er det smart at skyde stillestående motiver, for så kan man bruge stativ. Sættes flashen på TTL, varierer lysstyrken. Kører du flashen på

manuelt, bestemmer du udladningens styrke, og eksponeringen afhænger af afstanden mellem flash og motiv.

VÆLG SPOTMÅLING

Kører man kameraet på et automatisk program, er det kameraets lysmåler, som bestemmer eksponeringen, og hvis man bruger flashen på TTL, bestemmes også dens udladning af kameraet. Fotograferer man et lille lyst motiv mod en stor mørk baggrund, vil lysmåleren blive snydt. Så her bruger man spotmåling på et meget lille punkt for at kunne måle lyset præcist på alle dele af motivet.

Brug det rette

PERSPEKTIV

FUGLEPERSPEKTIV giver os mulighed for at se motivet fra oven. Det kan fungere godt, hvis motivet sidder på en flot baggrund, eller hvis motivet er en blomst, men da der ofte er kort afstand mellem motivet og baggrunden, er det svært at få en sløret baggrund, og billederne bliver nemt kedelige at se på og langt fra overraskende.

NORMALPERSPEKTIV giver tit rigtig gode resultater, da billederne dels bliver mere naturlige og spændende, når man er i øjenhøjde med sine motiver, dels fordi man ofte har mulighed for at skabe god afstand til baggrunden.

FRØPERSPEKTIVET resulterer gerne i spændende billeder, fordi man fotograferer motiverne fra en vinkel, som vi slet ikke er vant til at se dem fra. Men da der ikke er meget lys i skovbunden, kan det være nødvendigt at skabe læ, så man kan kombinere længere lukkertider med lav ISO.

Den vigtige detalje

Når solen skinner, får man lyst til at forevige de flotte farver. Men ofte er kontrasten for høj, og man mister farver og detaljer. Men prøv i stedet på en overskyet dag eller ved at bløde lyset op med en paraply.

FORKERT KONTRAST

◀ Her bliver kanterne mørke, og detaljer brænder ud.

▶ Her er lavere kontrast, og detaljer i både højlys og skygge.

RIGTIG KONTRAST

▼ Ved at gå helt tæt på svampes lameller får man flotte grafiske motiver som her.

▼ Man kan lave en kreativ baggrund med en mælkebøtte via lav dybdeskarphed.

◀ Ved at optage fotos i modlys giver man små detaljer mere opmærksomhed, som fx de små fimrehår får her.

Teknikken bag billedet

- Som fluen sidder i billedet, er det oplagt at skyde på højkant. Fluens hoved er placeret nær det gyldne snit.
- Dybdeskarpheden er begrænset, og der er brugt stor blændeåbning for at undgå en for lang lukkertid.
- Her er der anvendt manuel fokusering for at stille skarpt på fluens hoved og de røde øjne.
- Kameraet er indstillet til at tage det maksimale antal fotos per sekund, og der er skudt tre til fem ad gangen.
- ▶ Her er brugt manuel fokus og stillet skarpt via søgeren. Nu kan man bare skyde løs.

Ekspertens **5 BEDSTE** personlige tips

Morten Hilmer,
skribent og fotograf

NÅR DU SKYDER UDENDØRS, så kom tidligt, for her hænger dugdråberne stadig i planterne og i edderkoppens spind, og vinden er ofte svag.

TAG EN LILLE HVID PARAPLY med. Indenfor bløder den lyset op eller kan bruges som hvid baggrund, og udenfor fungerer den som en softboks for solen og som læskærm for vinden.

VÆLG ET STABILT STATIV, som kan komme ned til jorden. Enten skal der ikke være midtersøjle, eller også skal den vippe til vandret. Stativet er nødvendigt trods billedstabilisering, fordi skarphedsplanet er lille.

BRUG ET KUGLEHOVED, for det giver dig frihed, når du arbejder med finindstillingerne. Hvis du fotograferer små motiver, som bevæger sig, er det et must at kunne arbejde hurtigt.

TAG ALTID HVIDT KARTON eller lignende med, for det er suverænt at kunne kaste lys ind i skyggerne, når kontrasten er for høj. Du kan få lamineret et lille stykke eller klippe lidt fra en plastikbeholders låg.